

การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 ตามทฤษฎีของ Michael Byram

An Analysis of Cultural Contents in GUF5 Textbooks of Thai Language by Michael Byram's Evaluation of Cultural Contents in a Textbook

จวินไฉ หลี่^{1*} และ พัชรินทร์ บุรณะกร²

Juncai Li^{1*} and Patcharin Buranakorn²

¹นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

¹Ph.D. Candidate, Doctor of Arts Program in Communicative Thai a Second Language, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

²อาจารย์ ดร., สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

²Lecture, Department of Language Studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University.

*Corresponding author, E-mail: 584971404@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทย 5 เล่มของทีมงาน GUF5 โดยใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram ผลการวิจัยพบว่า 1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 ครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมตาม 8 รายการของ Byram's Checklist ได้แก่ เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม (46.34%) โครงสร้างทางสังคม (10.98%) กลุ่มสังคม (9.76%) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (8.54%) เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ (7.32%) ความเชื่อและพฤติกรรม (6.02%) ภูมิศาสตร์ (6.02%) และสามัญทัศน์ (4.88%) จะน้อยลงตามลำดับ 2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในแบบเรียนไม่ครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมตาม 8 รายการของ Byram's Checklist ได้ พบเพียง 5 ด้าน ได้แก่ เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม โครงสร้างทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ 3) ด้านการเปรียบเทียบ เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในทุกด้าน ซึ่งสัมพันธ์กับสาเหตุ 2 ประการคือ สาเหตุด้านนโยบายทางการศึกษา และเจตนาของผู้สร้างแบบเรียน

คำสำคัญ: เนื้อหาเชิงวัฒนธรรม, แบบเรียนภาษาไทย, ทฤษฎีของ Michael Byram

Abstract

This research aims to analyze cultural contents in five GUF5 textbooks of Thai language by evaluation theories of cultural contents in a textbook of Michael Byram. Research findings are: 1) Thai cultural contents in the textbooks studied cover the eight checklists of Byram, including contents of socialization (46.34%); social structures (10.98%); social groups (9.76%); social interactions (8.54%); historical events (7.32%); beliefs and behaviors (6.02%); geography (6.02%); and common views (4.88%). 2) Five areas of Chinese

cultural contents are also found, including contents of socialization; social structures; social interactions; historical events; and national geography. 3) The found Thai cultural contents compared to Chinese cultural contents are exceeding; this is relevant to the educational policy and objectives of creators of the textbooks.

Keywords: cultural content, textbook of Thai language, Micheal Byram's theories

บทนำ

แบบเรียนเป็นสื่อสำคัญในการเรียนการสอน แบบเรียนมีอิทธิพลสำหรับผู้เรียนและผู้สอนเป็นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่า แบบเรียนเป็นหัวใจของการเรียนการสอน (สุณีย์ อดิศาสตร์, 2526) โดยเฉพาะแบบเรียนภาษาต่างประเทศ ไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่วัฒนธรรม และพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมของผู้เรียน เนื้อหาของแบบเรียนจึงมีอิทธิพลมากต่อการเผยแพร่วัฒนธรรมในการเรียนการสอน ดังที่ Robert Lado (1964) กล่าวว่า แบบเรียนยังต้องมีเนื้อหาทางวัฒนธรรม เพราะความเข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษามีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหา และเรียนภาษาได้ดีขึ้น ดังนั้นผู้เรียนควรเรียนวัฒนธรรมควบคู่กับภาษาไปด้วย เพราะการเรียนรู้วัฒนธรรมทำให้เข้าใจวิถีชีวิต แนวคิด ความรู้สึกนึกคิด คติความเชื่อ ความประเพณีปฏิบัติที่ถ่ายทอดออกมาด้วยภาษาพูด ภาษาเขียน อนึ่ง การเรียนรู้วัฒนธรรมต่างประเทศ ไม่เพียงแต่สามารถขยายความรู้สังคมในด้านต่าง ๆ และพัฒนาสมรรถนะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมผู้เรียน หากยังเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในการทำความเข้าใจวัฒนธรรมของตนให้มากขึ้น

วัฒนธรรมเป็นสาระสำคัญของการเรียนการสอนภาษา และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจะประกอบอยู่ในแบบเรียนด้านภาษาเกือบทุกเล่ม (Kramsch, 1993) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีต่อการปลูกฝังค่านิยม และการสร้างโลกทัศน์ในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสารมีความหลากหลายมากขึ้น จนทำให้ผู้คนแยกข้อมูลที่ต้องการไม่ออก แต่แบบเรียนสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ เนื้อหาต้องสอดคล้องและครอบคลุมกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ของหลักสูตร มีความถูกต้องตามหลักวิชา (ปราณี ปราบริปู และคณะ, 2560) เนื้อหาแบบเรียนจึงมีความน่าเชื่อถือเกินกว่าหนังสือทั่วไป โดยเฉพาะแบบเรียนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในปัจจุบัน ซึ่งมียอดจำหน่ายมากถึง 10,000 เล่ม ในร้านหนังสือออนไลน์ JD.com คือแบบเรียนภาษาไทยจากทีมงานของมหาวิทยาลัยภาษาและการค้าต่างประเทศกวางตุ้ง (GUFS) รวม 5 เล่ม ผู้วิจัยในฐานะชาวจีนที่ศึกษาในสาขาวิชาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดของ Michael Byram เพื่อคำถามว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS ตามแนวคิดทฤษฎีของ Michael Byram มีอะไรบ้าง และการปรากฏของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและจีนในแบบเรียนภาษาไทยมีความแตกต่างกันอย่างไร ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUFS โดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

Micheal Byram เป็นนักวิชาการผู้สำคัญที่บุกเบิกแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาต่างประเทศ แนวคิดของ Byram เป็นเครื่องมือที่ได้แสดงถึงระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรม โดยเน้นวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ทฤษฎีนี้เป็นที่นิยมในตะวันตกมาอย่างยาวนาน แต่ในประเทศไทย นักวิชาการไม่นิยมนำทฤษฎีนี้ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียน ผู้วิจัยจึงนำทฤษฎีนี้มาวิเคราะห์เนื้อหาแบบเรียนเพื่อเปิดมุมมองใหม่ในการศึกษาแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีน Byram (1994) ได้แบ่งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้

- 1) อัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคม (social identity and social groups) รวมทั้ง ชนชาติ กลุ่มน้อย ชนกลุ่มใหญ่ ชนชั้นสังคม ชาติพันธุ์ อัตลักษณ์ของคนในอาชีพต่าง ๆ และฐานะทางสังคม
- 2) การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (social interaction) หมายถึง พฤติกรรมทางการสื่อสาร การแลกเปลี่ยนทางสังคมผ่านวัจนภาษา และอวัจนภาษา รวมทั้งการรับรู้ทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม และการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
- 3) ความเชื่อ และพฤติกรรม (belief and Behavior) ประกอบไปด้วยศาสนา คุณธรรม จริยธรรม และความเชื่อที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม
- 4) โครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง (social and political institution) หมายถึง สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมืองการปกครอง
- 5) การขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต (socialization and the life cycle) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และพิธี งานตามประเพณีต่าง ๆ ในวงจรชีวิต
- 6) เหตุการณ์ และประวัติศาสตร์ (national history)
- 7) ภูมิศาสตร์ (national geography) หมายถึง สภาพแวดล้อม ดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการกระจายของสิ่งต่าง ๆ
- 8) สามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (stereotypes and national identity) หมายถึง สามัญคติที่มีต่อวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งทัศนคติของคนกลุ่มหนึ่งในการชื่นชอบ หรือเกลียดชังที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และวิเคราะห์แบบเรียน (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เนื้อหาของแบบเรียนภาษาต่างประเทศเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
- 2) รวบรวมและศึกษาแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยเป็นแบบเรียนภาษาไทยชุด GUSF จำนวน 5 เล่ม
- 3) นำแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram เป็นเครื่องมือเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUSF
- 4) วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram

- 5) เปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5
- 6) นำเสนอผลการวิจัย และอภิปรายผลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 มี 5 เล่ม ซึ่งประกอบด้วยบทเรียน 93 บท บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมี 82 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram มีดังนี้

ตารางที่ 1 การกระจายของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

ประเภท	จำนวน บทเรียน	ร้อยละ	การกระจายเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย				
			เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 3	เล่ม 4	เล่ม 5
อัตลักษณ์และกลุ่มสังคม	8	9.76	0	0	0	4	4
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	7	8.54	2	1	0	1	3
ความเชื่อ และพฤติกรรม	5	6.02	2	0	2	0	1
โครงสร้างสังคม และ การเมืองการปกครอง	9	10.98	0	2	3	0	4
การขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต	38	46.34	8	11	6	5	8
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	6	7.32	0	1	2	1	2
ภูมิศาสตร์	5	6.02	0	3	1	1	0
สามัญทัศน์ และ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	4	4.88	0	0	0	0	4
รวม	82	100	12	18	14	12	26

จากตารางที่ 1 เห็นได้ชัดว่า ในบทเรียน 82 บทที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต มี 38 บท ซึ่งมีมากที่สุด บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง 9 บท บทเรียนที่เน้นอัตลักษณ์และกลุ่มสังคม 8 บท บทเรียนที่เน้นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7 บท บทเรียนที่เน้นเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์ 6 บท บทเรียนที่เน้นความเชื่อ และพฤติกรรม และบทเรียนที่เน้นภูมิศาสตร์ต่างมี 5 บท สำหรับบทเรียนที่เน้นสามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีเพียง 5 บท ซึ่งมีน้อยที่สุด สรุปโดยรวมแล้ว แบบเรียนชุดนี้ได้ครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน แต่เนื้อหาจะเจาะจงไปที่ชีวิตประจำวัน และสิ่งที่ใกล้ตัวของคนไทย ซึ่งเป็นชุดแบบเรียนเชิงประยุกต์มากกว่า เนื้อหาที่กระจายในแบบเรียนแต่ละเล่มไม่แตกต่างกันมาก ที่น่าสังเกตคือ แบบเรียนชุดนี้ได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมไทย และสังเกตถึงปัญหาต่าง ๆ ของสังคมไทยด้วย อนึ่ง เนื้อหาด้านภูมิศาสตร์จะน้อยลงตามลำดับแบบเรียน ในแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชั้นสูงแทบจะไม่มีเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์ แต่เนื้อหาด้านกลุ่มสังคม เอกลักษณ์ทางสังคม การปฏิสัมพันธ์ และการเมืองการปกครองค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 สามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมทั้ง 8 รายการตามแนวคิดของ Michael Byram ดังนี้

1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านอัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคม

ในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 บทเรียนที่เน้นอัตลักษณ์ทางสังคม และกลุ่มสังคมมี 8 บท ที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 4 และเล่ม 5 ซึ่งได้แนะนำถึงกลุ่มชนที่มีปัญหาต่าง ๆ ในสังคม ได้แก่ ปัญหาครอบครัวที่พ่อแม่หย่าร้างกัน กลุ่มคนเร่ร่อนขอทาน กลุ่มยากจนที่อาศัยในสลัม โดยเฉพาะกลุ่มชนใช้แรงงานในเมือง และกลุ่มคนติดยาเสพติด กลุ่มผู้พิการ ซึ่งเป็นปัญหาของชนชั้นล่างเท่านั้น ผู้สร้างแบบเรียนได้นำปัญหา และกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมไทยเสนอต่อผู้เรียนชาวจีน มุ่งจะชักชวนให้ผู้เรียนเห็นค่าของชีวิต รักชีวิต และสร้างภาคภูมิใจกับวัฒนธรรมของตน พร้อมยังเสนอแนวทางแก้ปัญหาว่า “กวาดล้างแหล่งผลิต และแหล่งค้ายาเสพติด ฝึกเด็กให้รู้พิษภัยของยาเสพติด เพื่อตัดไฟแต่ต้นลม” และชักชวนให้ครอบครัวมีความรับผิดชอบต่อกันด้วย “เลี้ยงเขาให้ได้ทั้งตัวและใจ” จากบทเรียนทั้ง 8 บทได้แสดงสภาพชีวิตของกลุ่มด้อยโอกาสต่าง ๆ ในสังคม แต่ไม่มีบทเรียนที่ได้แนะนำถึง อัตลักษณ์ของชนชาติ และชาติพันธุ์ ในสังคม ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมไทยไม่เพียงแต่มีกลุ่มชนชั้นล่างเท่านั้น หากยังมีกลุ่มชนที่มีอำนาจ มีฐานะทางเศรษฐกิจดี จบการศึกษาสูง และกลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคม ไม่เพียงแต่มีปัญหาเท่านั้น หากยังคงมีอัตลักษณ์ของตนบ้าง

2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ปฏิสัมพันธ์มี 3 รูปแบบคือ ความร่วมมือ การแข่งขัน และความขัดแย้ง ในแบบเรียนภาษาไทย 5 เล่ม ประกอบด้วยเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 7 บท แบบเรียนภาษาไทย 1-2 จะเน้นเนื้อหาเชิงปฏิสัมพันธ์ด้านวจนภาษา เช่น การใช้คำ “ครับ” “ค่ะ” “คะ” การเรียกชื่อคนไทย การเขียนจดหมายประเภทต่าง ๆ ยังมีเนื้อหาวัฒนธรรมด้านการแข่งขันคือ การแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมไทยและทีมจีน สำหรับแบบเรียนภาษาไทยชั้นสูงจะมีเนื้อหาเชิงปฏิสัมพันธ์ความร่วมมือระดับประเทศในด้านต่าง ๆ เช่น แลกเปลี่ยนร่วมว่าด้วยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ปฏิญญาสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การค้าโลก และการติดต่อกับต่างประเทศ ทั้งนี้ ล้วนเป็นเนื้อหาวัฒนธรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบความร่วมมือ ในแบบเรียนภาษาไทยยังได้แนะนำนโยบายการค้าไทยแก่ผู้เรียนแล้วพอสมควร แต่ไม่พบเนื้อหาด้านการแลกเปลี่ยนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรม อนึ่ง แบบเรียนภาษาไทยไม่เพียงแต่มีการแนะนำการใช้วจนภาษาในการสื่อสารเท่านั้น หากยังมีการแนะนำมารยาทของชาวไทยในโอกาสต่าง ๆ อีกด้วย

3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านความเชื่อ และพฤติกรรม

บทเรียนที่มีเนื้อหาเน้นความเชื่อ และพฤติกรรมมี 5 บท ความเชื่อของคนไทยที่ได้แนะนำมากที่สุด ในแบบเรียนคือ ความเชื่อทางศาสนาพุทธ เช่น ความเชื่อเรื่องกรรม หรือเรื่องบุญบาป พฤติกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยในวันพระ (วิสาขบูชา) สำหรับพฤติกรรมปล่อยนกปล่อยปลา ผู้สร้างแบบเรียนพยายามชี้ให้เห็นปัญหาในการทำบุญด้วยการปล่อยสัตว์ให้เป็นอิสระโดยยกตัวอย่างธุรกิจค้าขายนก อนึ่ง ได้นำตัวอย่างเรื่องสั้น “ขอแรงหน่อยเถอะ” ของศรีบูรพาแสดงให้เห็นคุณค่าของคนใช้แรงงาน และปลูกฝังค่านิยมในการใช้เงินทองอย่างถูกต้อง ได้นำเรื่อง “บทเรียนบทสุดท้าย” ที่เล่าถึงสงครามระหว่างเยอรมันและฝรั่งเศส ตักเตือนให้ผู้เรียนรักชาติและรักภาษาของตน บทเรียนเรื่อง “ใครหนอ รักเราเท่าชีวิต” สร้างภาพยิ่งใหญ่

ของบิดามารดาให้กับผู้เรียน และบทเรียนเรื่อง “พรเปี่ยมชีวิต” บันดาลให้ผู้เรียนเห็นพลังของชีวิต ค่าของชีวิต ทั้งนี้ล้วนเป็นการหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมอันดีงาม ทั้งด้านความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา ความรักชาติ และมุ่งมั่นในการใช้ชีวิต นอกจากนี้แล้ว ยังได้พบเนื้อหาด้านการสนับสนุนออกกำลังกาย อุตสาหกรรมพิตเนสได้รับความนิยมมากในช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 การมีบัตรสมาชิกพิตเนสเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตผู้มั่งมี และมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยสรุปว่า เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมด้านความเชื่อในแบบเรียนทั้ง 5 เล่มไม่เพียงแต่ช่วยหล่อหลอมจิตใจให้ดีงาม และเข้มแข็ง และสร้างค่านิยมอันถูกต้องในสังคม หากยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยอบรมพฤติกรรมของผู้เรียนให้ถูกตามแบบแผน และกฎระเบียบของสังคม ยังได้ช่วยทำความรู้จักกับความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวไทยให้แก่ผู้เรียนชาวจีน

4) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง จำนวน 9 บท ด้านการเมืองการปกครองไทย ได้แนะนำถึงการปกครองส่วนกลาง การปกครองภูมิภาค และการปกครองส่วนท้องถิ่น ระบบรัฐสภา และองค์กรฝ่ายตุลาการของประเทศไทย (ระบบศาล) สำหรับด้านอื่น ๆ ยังไม่ปรากฏในแบบเรียน สรุปคือเนื้อหาแบบเรียนชุดนี้ยังไม่ได้ครอบคลุมทุกด้านตามแนวคิดของ Byram ยังขาดเนื้อหาด้านระบบสุขภาพ ระบบการศึกษา และกฎหมายบางประการที่ประยุกต์ได้จริง

5) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านการชดเชลาทางสังคม และวิถีจักรชีวิต

เนื้อหาด้านการชดเชลาทางสังคม และวิถีจักรชีวิตได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภทได้แก่ ชีวิตประจำวัน วรรณกรรม และประเด็นร้อนในสังคม

บทเรียนที่มีเนื้อหาที่ได้แนะนำถึงสิ่งเกี่ยวกับชีวิตประจำวันมี 24 บท ได้นำเสนอเนื้อหาด้านชีวิตประจำวันโดยใช้วิธีเปรียบเทียบ เช่น เปรียบเทียบระหว่างครอบครัวไทยกับครอบครัวจีน อาหารไทยกับอาหารจีน อาหารไทยที่ได้แนะนำในบทเรียนมีมากมาย เช่น กะเพราหมูสับ ต้มยำ ส้มตำ กะปิ พะโล้ และอาหารประเภทราดหน้า ด้านผลไม้ มีทุเรียน มังคุด กล้วยชนิดต่าง ๆ มะพร้าว มะม่วง ชมพู่ และขนุนเป็นต้น นอกจากนี้แล้ว ยังได้แนะนำปฏิทินไทย การเดินทาง และชีวิตประจำวันในครอบครัว โรงเรียน และการรักษาสุขภาพ ที่น่าสังเกตคือ แบบเรียนชุดนี้ได้แนะนำสภาพการใช้ชีวิตนักศึกษา และสภาพการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยการค้าและภาษาต่างประเทศวางตั้งเพิ่มเพื่อโฆษณาสถาบัน

บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านวรรณกรรมมี 24 บท ซึ่งได้รวมตัวบท 6 ประเภทด้วยกัน ได้แก่ 1) นิทานและเพลงเด็ก เช่น นิทานเรื่อง สัตว์สัมพันธ์ สมบัติมหาศาล บ้านแสนสุข เพลงอาชยาน (เด็กเอ๋ย เด็กน้อย) เพลงกล่อมเด็ก (จันทร์เอ๋ย จันทร์เจ้า) เพลงช้าง และเพลงฝึกการออกเสียงต่าง ๆ (เพลงพยัญชนะ) ซึ่งส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 1-2 2) คำคมและวาจาสุภาษิต มีคำคมบทละ 1 ประโยค ประกอบหลังบทในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 3-5 รวม 55 ประโยค ซึ่งถือเป็นจุดเด่น หรือประเด็นสร้างสรรค์ของแบบเรียนชุดนี้ ยังได้แนะนำถึงความสำคัญของการใช้สุภาษิตด้วยสำนวน “สำเนียงส่อภาษา กิริยาส่อสกุล” 3) นิทานอีสปและเทพนิยายแอนเดอร์เซน เช่น เรื่องกระต่ายกับเต่า เรื่องพ่อกับลูก และเทพนิยายเรื่อง หนูน้อยผู้ขายไม้ขีดไฟ ซึ่งส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 2-3 4) นวนิยายและเรื่องสั้น ผู้สร้างได้ตัดบางตอนของนวนิยาย หรือเรื่องสั้นเป็นบทเรียนจำนวนมากในแบบเรียนภาษาไทยเล่ม 4-5 เช่น เรื่อง ชีวิตริมน้ำ เรื่องปิ่นในวินาที เรื่องบทเรียนบทสุดท้าย เรื่อง ขอแรงหน่อยเถอะ ตอนเพื่อนบ้านที่นำสงสารในเรื่อง สงครามชีวิต เรื่อง จากอีสานไปสู่อีสาน เรื่อง เขาชื่อกานต์ เรื่อง เขียดขาดำ เรื่องบ้านแสนขาด และเรื่อง เด็กห้องแถว ยังได้แนะนำนักประพันธ์ชื่อพร้อมผลงานไปด้วย

เช่น สุนทรภู่ ศรีบูรพา หยกบูรพา สุวรรณณี สุนธธา คำสิงห์ ศรีนอก และ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช 5) บทร้อยกรอง ผู้สร้างแบบเรียนได้นำโคลงสี่สุภาพ “บุพการี” และกลอนสี่สุภาพ “รุ่งอรุณแห่งหัวใจ” เป็นบทเรียน และแนะนำข้อบังคับของโคลง และกลอนให้ผู้เรียน 6) บทละคร ผู้สร้างแบบเรียนได้แนะนำตอนตลิ่งในบทละครนอกเรื่อง สังข์ทอง ในบทเรียน พร้อมขยายความรู้ด้านละครนอกและละครในให้แก่ผู้เรียน จากทั้ง 6 ด้านแสดงให้เห็นว่า ในแบบเรียนชุดนี้ได้นำวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ ถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนเพื่อช่วยผู้เรียนทำความเข้าใจกับสังคมวัฒนธรรมไทยโดยจากง่ายไปสู่ยาก

บทเรียนที่มีการนำเสนอประเด็นร้อนสังคมในแบบเรียน 5 เล่ม มีเพียง 4 บท แต่เป็นประเด็นสำคัญมากสำหรับมนุษย์ หนึ่งคือ ปัญหาสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัญหาที่มนุษย์ทั่วโลกต้องเผชิญ ทั้งปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะ และปัญหาภาวะโลกร้อน ผู้สร้างแบบเรียนจึงนำเสนอในบทเรียนเพื่อเตือนมนุษย์ให้ร่วมมือกันในการแก้ปัญหา สองคือ ปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในสังคมไทย และมีผลกระทบร้ายแรงมากต่อเยาวชนไทย ผู้สร้างแบบเรียนได้นำปัญหาเร่งด่วนของมนุษย์และสิ่งน่าภูมิใจทางเทคโนโลยีเสนอในบทเรียน ซึ่งช่วยทำให้ผู้เรียนเข้าใจหน้าที่การงานของตนที่ควรมีต่อโลกมนุษย์ และภูมิใจกับสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น สรุปได้ว่า ในแบบเรียนทั้ง 5 เล่ม แม้ผู้เรียนได้นำเสนอเนื้อหาด้านชีวิตประจำวัน วรรณกรรม และประเด็นร้อนสังคมในการชดเชยผู้เรียน แต่ยังคงขาดเนื้อหาในด้านสื่อสังคมในแบบเรียนภาษาไทยชุดนี้

6) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์

เนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ได้รวมบุคคล เหตุการณ์ และสถานที่สำคัญในประวัติศาสตร์ บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์มีเพียง 9 บทในแบบเรียนทั้ง 5 เล่ม ด้านเหตุการณ์ ได้แนะนำถึง 1 เหตุการณ์คือ ภัยพิบัติสึนามิที่เกิดขึ้นที่ชายแดนอันดามันของไทยเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2004 ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญ ได้นำเสนอความรู้ประวัติศาสตร์พร้อมสถานที่หลายแห่ง เช่น ประวัติศาสตร์นครหลวง (กรุงเทพฯ) เมืองโบราณ (พระนครศรีอยุธยา) เมืองท่องเที่ยว (หัวหิน) ด้านบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มีไม่มากนัก มีเพียง 2 คนคือ ศรีบูรพา และสุนทรภู่ ซึ่งมีลักษณะร่วมกันคือ เป็นบุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาของวรรณกรรมไทย

เนื้อหาแบบเรียนชุดนี้ได้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านตามแนวคิดทฤษฎีของ Byram ที่น่าสังเกตคือผู้สร้างแบบเรียนสามารถสังเกตถึงเหตุการณ์สำคัญทั้งวิกฤติ และผลงานยิ่งใหญ่ในยุคนั้น ๆ และนำมาเสนอในแบบเรียนได้ทันเวลา อนึ่ง ผู้สร้างแบบเรียนสามารถสอดแทรกความรู้ประวัติศาสตร์ไปพร้อมสถานที่ต่าง ๆ ยังได้นำเสนอประวัติศาสตร์ของสถาบันการศึกษาของตนในแบบเรียน แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับบุคคลสำคัญด้านการเมืองการปกครองในประวัติศาสตร์ และไม่ได้นำเสนอเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ด้านอื่น ๆ เป็นอย่างมากนัก เช่น ความสัมพันธ์ไทย-จีน ประวัติศาสตร์ของแต่ละยุคสมัย

7) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านภูมิศาสตร์

ตามแนวคิดทฤษฎีของ Byram ภูมิศาสตร์ และปัจจัยด้านภูมิศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมภูมิศาสตร์ของแต่ละประเทศมีความสัมพันธ์กับสังคม และดินฟ้าอากาศประเทศนั้น ๆ ทั้งอดีตและปัจจุบัน บทเรียนที่มีเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์มีเพียง 7 บท ได้นำเสนอภาพรวมด้านภูมิศาสตร์และดินฟ้าอากาศของประเทศไทยในแบบเรียนภาษาไทยขั้นพื้นฐาน เช่น จังหวัดในแต่ละภาค สภาพอากาศ และฤดูกาล ภาพรวมแม่น้ำ ทะเลในไทย (แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำโขง เกาะพังงา อ่าวไทย อันดามัน) จากเนื้อหาเชิงภูมิศาสตร์ที่ปรากฏในแบบเรียนแสดงให้เห็นว่า ผู้สร้างแบบเรียนไม่เพียงแต่ได้แนะนำภูมิศาสตร์ของทั้ง

สองประเทศเท่านั้น หากยังขยายความรู้ทางภูมิศาสตร์ของประเทศอื่น ๆ ไปด้วย อนึ่ง ผู้สร้างแบบเรียนได้แนะนำภูมิศาสตร์โดยเน้นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหลัก และบทเรียนที่เน้นแนะนำความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติกับเกษตรกรรมยังมีน้อย เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่สร้างรายได้จากการเกษตร การกระจายของการเกษตรมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับภูมิศาสตร์

8) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยด้านสามัญทัศน์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

บทเรียนที่มีเนื้อหากล่าวถึงสามัญทัศน์ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีเพียง 4 บทเท่านั้น ในบทเรียนไม่ได้กล่าวถึงสามัญทัศน์ของชาวไทยที่มีต่อกลุ่มชนชาติอื่นๆ และแต่มีสามัญทัศน์ของชาวจีนที่มีต่อคนไทยคือ “คนไทยใจดี และมีน้ำใจ” “คนไทยมีมารยาท” ซึ่งเป็นคตินิยมเชิงบวกด้านอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ได้นำเสนอในแบบเรียนคือ การละเล่นไทย (ม้าก้านกล้วย) ภาษาไทย ตลาตน้ำ ละครไทย (โขน) และเทศกาลไทย (เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลลอยกระทง วันพระ) สรุปคือ ผู้สร้างแบบเรียนพยายามสร้างภาพลักษณ์อันดีงามของประเทศไทยให้กับผู้เรียนชาวจีน

2. เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 26 บท เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 ตามแนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Michael Byram มีดังนี้

ตารางที่ 2 การกระจายของเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียน

ประเภท	จำนวนบทเรียน	ร้อยละ	การกระจายเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน				
			เล่ม 1	เล่ม 2	เล่ม 3	เล่ม 4	เล่ม 5
อัตลักษณ์และกลุ่มสังคม	0	0	0	0	0	0	0
การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	4	15.38	0	1	0	1	2
ความเชื่อ และพฤติกรรม	0	0	0	0	0	0	0
โครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง	3	11.54	0	2	0	0	1
การขัดเกลาทางสังคม และ วัฏจักรชีวิต	14	53.85	6	5	0	2	1
เหตุการณ์ประวัติศาสตร์	3	11.54	0	0	2	1	0
ภูมิศาสตร์	2	7.69	0	0	2	0	0
สามัญทัศน์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม	0	0	0	0	0	0	0
รวม	26	100	6	8	4	4	4

จากตารางที่ 2 เห็นได้ชัดว่า ในบทเรียน 26 บทที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน เนื้อหาเน้นการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต มี 14 บท ซึ่งมีมากที่สุด บทเรียนที่เน้นการเมืองการปกครอง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ มีน้อยมาก เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 5 ด้าน ไม่สามารถครอบคลุมทั้ง 8 ด้าน ซึ่งไม่มีเนื้อหาเน้นด้านสามัญทัศน์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ความเชื่อ และพฤติกรรม และด้านกลุ่มสังคม แต่สังเกตได้ว่า เนื้อหาด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักร

ชีวิตได้มีน้อยลงตามลำดับหนังสือเช่นกัน เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทย GUF5 มีลักษณะดังนี้

1) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม 4 บท ส่วนมากจะพบในแบบเรียนชั้นสูง เช่น การแนะนำนโยบายต่างประเทศของจีน การแนะนำนโยบายการค้าจีน และความร่วมมือระหว่างจีนกับประเทศต่าง ๆ แต่ไม่พบเนื้อหาแนะนำมารยาทของคนจีนในแบบเรียน ผู้เรียนภาษาต่างประเทศทุกคนเป็นทูตทางวัฒนธรรมจีน มีความจำเป็นเรียนรู้วัฒนธรรมจีนเพื่อแนะนำความดีงามของชาวจีนแก่ชาวโลก ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มารยาทจีนยังคงควรเป็นประเด็นใหม่ในแบบเรียนภาษาไทย

2) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครอง

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านโครงสร้างสังคม และการเมืองการปกครองจำนวน 3 บท มีการแนะนำระบบสภาผู้แทนประชาชน และองค์กรรัฐของจีน ซึ่งรวมองค์กรอำนาจ องค์กรบริหาร องค์กรพิพากษา องค์กรอัยการ และระบบตุลาการของจีน ส่วนด้านความปลอดภัยทางสังคมมีการแนะนำถึงหน้าที่การทำงานขององค์กรสันติบาลของจีน ยังมีการแนะนำถึงสวัสดิการ กฎหมายสมรส กฎหมายด้านภาษี กฎหมายแพ่ง และกฎหมายการค้าในแบบฝึกหัด

3) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านการชดเชยทางสังคม และวิถีชีวิต

บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านวิถีชีวิต จำนวน 14 บท ส่วนมากจะเป็นบทสนทนา สมมุติฉากจีนในแบบเรียนขั้นพื้นฐาน เช่น การแนะนำอาหาร ครอบครัว การซื้อของ โรงเรียน การหาหมอ การถามทาง แต่อาหารจีนจะมีไม่มาก ซึ่งส่วนมากจะเป็นอาหารจีนทั่วไปเห็นได้ในประเทศไทย เช่น เป็ดย่าง ซาลาเปา บะหมี่ เกี๊ยว ต้มยำ และโจ๊ก เป็นต้น เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านวิถีชีวิตจะมีน้อยลงตามลำดับชั้นของผู้เรียน

4) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านเหตุการณ์ และประวัติศาสตร์

บทเรียนด้านเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีจำนวน 3 บท ด้านเหตุการณ์ โรคไข้หวัดใหญ่ที่ร้ายแรงขึ้นในเมืองกวางโจวเมื่อปีพ.ศ. 2003 และประวัติศาสตร์การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษ และเมืองเปิดตามชายฝั่งทะเลตั้งแต่ปีพ.ศ. 1980 ด้านประวัติศาสตร์ของสถานที่สำคัญ ได้นำเสนอความรู้ประวัติศาสตร์พร้อมสถานที่ 3 กลุ่ม เมืองหลวง (เช่น ปักกิ่ง เทียนอันเหมิน) และเมืองโบราณ (กวางโจว) ด้านบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์มีไม่มากนัก มีเพียง 1 คนคือ หลู่ซิน (นักประพันธ์ชาวจีน)

5) เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์

บทเรียนที่นำเสนอเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนด้านภูมิศาสตร์ จำนวน 2 บท ซึ่งมีการนำเสนอภาพรวมแม่น้ำ ทะเลของจีน (แม่น้ำแยงซีเกียง แม่น้ำฮวงเหอ ทะเลจีนใต้) และภาพรวมของเทือกเขาจีนให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะภูเขาจีนที่ขึ้นชื่อในโลก เช่น ภูเขา 5 แห่ง (ภูเขาไท่ซานในภาคตะวันออก ภูเขาหวงซานในภาคตะวันตก ภูเขาซางซานในภาคกลาง ภูเขาเหิงซานในภาคใต้ และภูเขาเหิงซานอีกแห่งในภาคเหนือของจีน) ภูเขาหลูซานที่ได้รับสมญาว่า “งามอันดับหนึ่งของแผ่นดิน” ทั้งนี้ล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของจีน

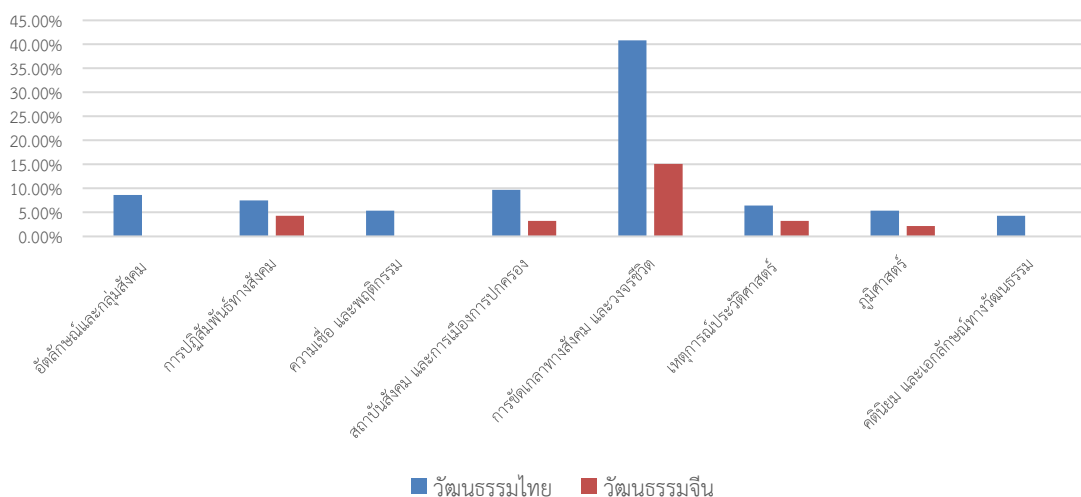
3. การเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

แบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 มี 5 เล่ม ซึ่งประกอบด้วยบทเรียน 93 บท ในแบบเรียนแต่ละเล่มประกอบด้วยทั้งเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย และเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน บทเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม

ไทยมี 82 บท (88.17%) แบบเรียนที่มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนมีเพียง 26 บท (27.96%) แต่มี 15 บท ประกอบด้วยเนื้อหาทั้งวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมจีน จึงมีกลุ่มตัวอย่างบทเรียนในการวิเคราะห์จริงมากกว่า 93 บท

การเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมระหว่างไทยกับจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5

จากแผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยสามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม 8 รายการของแนวคิดของ Byram และเนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนไม่สามารถครอบคลุมเนื้อหาเชิงวัฒนธรรม 8 รายการของแนวคิดของ Byram เนื้อหาด้านวัฒนธรรมไทยมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในทั้ง 8 ด้าน โดยเฉพาะเนื้อหาด้านอัตลักษณ์และกลุ่มสังคม การขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต ความเชื่อ และพฤติกรรม และสามัญทัศน์ สรุปโดยรวม ไม่ว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน หรือเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยจะเน้นด้านการขัดเกลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิตเป็นหลัก เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนเพียงเป็นตัวช่วยในการเรียนรู้วัฒนธรรมไทย

เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยและเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 มีความแตกต่างกันมาก มีสาเหตุ 2 ด้าน ได้แก่ 1) สาเหตุด้านนโยบาย ปี ค.ศ. 2000 “หน้กการพัฒนาความสามารถทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม” ปรากฏใน “ต๋ำก้ง (มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน)” เป็นครั้งแรก (กระทรวงการศึกษธิการจีน, 2000) และกระทรวงการศึกษธิการจีน (2004) กำหนดว่า การพัฒนาความสามารถการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นวัตถุประสงค์สำคัญในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ แสดงว่า ผู้สร้างแบบเรียนต้องปรับปรุงเนื้อหาของแบบเรียนภาษาต่างประเทศตาม “ต๋ำก้ง” แบบเรียนภาษาไทยในฐานะแบบเรียนภาษาต่างประเทศในสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงต้องสร้างตาม “ต๋ำก้ง” เช่นกัน แบบเรียนภาษาไทยชุด GUF5 มีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนจึงเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล 2) เจตนาของผู้สร้างแบบเรียน Lin Xiumei (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023) ผู้สร้างแบบเรียนหลักกล่าวว่าแบบเรียนภาษาไทยในสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นแบบเรียนภาษาต่างประเทศ มีความจำเป็นต้องมี

เนื้อหาด้านวัฒนธรรมของประเทศเจ้าของภาษาอยู่แล้ว ผู้เรียนมีความจำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมประเทศไทยให้มากกว่าวัฒนธรรมของจีนผ่านแบบเรียน

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนของ Byram เป็นเครื่องมือการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า แบบเรียนภาษาไทยชุดนี้ในฐานะเป็นสื่อการสอนภาษาต่างประเทศผลิตขึ้นในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทยในแบบเรียนมีมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนหลายเท่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Su Yingying (2021) ที่ว่า แบบเรียนภาษากลุ่มน้อยหลังปี ค.ศ. 2000 เนื้อหาด้านวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษากลุ่มน้อยน้อยลง เนื้อหาต่างประเทศเป้าหมายมากขึ้น จนทำให้ผู้เรียนจบไปทำงานในต่างประเทศไม่สามารถแนะนำวัฒนธรรมของตนอย่างถูกต้องได้ นอกจากนี้แล้ว ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Lin Xiumei (สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023) ผู้สร้างแบบเรียนที่กล่าวว่า แบบเรียนภาษาต่างประเทศย่อมต้องมีเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมต่างประเทศมากกว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมผู้เรียน เนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมจีนเป็นหน้าที่หลักของผู้สร้างแบบเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในแบบเรียนภาษาต่างประเทศเพียงเป็นส่วนที่ช่วยทำความเข้าใจวัฒนธรรมต่างประเทศ อนึ่ง ผู้วิจัยยังไม่พบนักวิจัยชาวไทยที่นำแนวคิดทฤษฎีของ Byram มาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียน แต่ผู้วิจัยได้พบงานวิจัยของสุนีย์ สีสลาพรพิณิจ (2561) เรื่อง การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของแบบเรียนสำหรับผู้เรียนชาวจีน ซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีขอบเขตร่วมกับการวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยมี 29 หัวข้อ เช่น อาหารการกิน การทักทายและการแนะนำ ถ้อยคำในชีวิตประจำวัน สถานที่ ประเทศไทย วันเดือนปี เวลา ความเจ็บป่วย ครอบครัวและญาติพี่น้อง โทรศัพท์ นิทาน เรื่องสั้นและนิยาย กิจกรรมบันเทิง การถามทางและบอกทาง ฤดูกาล ประเทศจีน เทศกาลและวันสำคัญ และคำอวยพร เป็นต้น เนื้อหาส่วนมากจะเป็นเนื้อหาด้านการชดเชลาทางสังคม และวัฏจักรชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้คือ ไม่ว่าเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีน หรือเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมไทย เนื้อหาด้านการชดเชลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตจะมีมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้ยังพบว่า แม้เนื้อหาด้านการชดเชลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตจะมีมากที่สุดก็จริง แต่เนื้อหาด้านการชดเชลาทางสังคมและวัฏจักรชีวิตส่วนมากจะปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยชั้นพื้นฐาน และจะน้อยลงตามลำดับของแบบเรียน

ข้อเสนอแนะ

ระหว่างการทำงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบว่า เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนยังมีหลายอย่าง เช่น แนวคิดของ Moran อนึ่ง นักวิจัยไทยที่วิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติยังมีน้อยมาก ผู้วิจัยจึงแนะนำให้ผู้สนใจศึกษาเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมของแบบเรียน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยตามแนวคิด Moran
2. การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงวัฒนธรรมในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับประเทศอื่น ๆ ตามแนวคิด

ของ Byram

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการศึกษาดิจิทัลจีน. (2000). *มาตรฐานการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- กระทรวงการศึกษาดิจิทัลจีน. (2004). *ข้อกำหนดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับอุดมศึกษา (ฉบับทดลอง)*. Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
- ปราณี ปราบริปู, ปรัชญา ใจภักดี, พรทิพย์ รักชาติ และจงกล เกียรติมัย. (2560). แนวทางการสร้างหนังสือเรียน และหนังสืออ่านเพิ่มเติม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 10(2), 346-359.
- สุนีย์ สีสภาพินิจ. (2561). การวิเคราะห์เปรียบเทียบด้านรูปแบบและเนื้อหาที่ปรากฏในแบบเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน. *วรรณวิทัศน์*, 18(11), 185-210.
- สุนีย์ อัจฉราศร. (2526). *ความเป็นมาของแบบเรียนภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยครูธนบุรี.
- Byram, M. (1994). *Teaching and Learning and Culture*. Clevedon : Multilingual matters.
- Kramsch, C. (1993). *Context and Culture in Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Robert Lado. (1964). *Language Teaching: A Scientific Approach*. New York: McGraw-Hill.
- Yingying, S., & Xiyao, D. (2021). ปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาของแบบเรียนภาษากลุ่มน้อยในประเทศจีน. *Foreign Language Education in China*, 52(4), 77-83.

บุคลากรกรม

Lin Xiumei (ผู้ให้สัมภาษณ์). Li Juncai (ผู้สัมภาษณ์). ผ่านโทรศัพท์. เมื่อวันที่ 14 มีนาคม 2023.